

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Jakub Erben

Název práce: Zvířata v rituálech českých myslivců v současnosti

Oponent: Daniel Sosna, Ph.D.

Jakub Erben se v předložené diplomové práci snaží porozumět současným mysliveckým rituálům. Autor se snaží zmapovat oblast, která je podle jeho názoru stále zahalena rouškou tajemství a jeho práce má přispět k lepšímu porozumění komunit myslivců včetně sociálních praxí, které v komunitách probíhají. Výsledek výzkumu je jistě cenný a autor přináší řadu zajímavých zjištění. Text ale ocení více veřejnost než odborné publikum, které v práci bude postrádat především teoretický přesah práce.

Práce má převážně logickou strukturu. Autor ji člení na teoretickou a empirickou část. Jsou zde standardní kapitoly s výjimkou kapitoly o limitech výzkumu, která je nelogicky situována až za Závěrem. Neobvyklá je i podkapitola Doslov, která se nachází před kapitolou Diskuze.

Výzkumný problém je formulován srozumitelně. Výzkumné otázky jsou akceptovatelné. Je zde ale cítit nezkušenost s formulací výzkumných otázek, což je velmi častý rys studentských prací. Autorem prezentované výzkumné otázky jsou málo atraktivní a téměř ateoretické. Výzkumné otázky by měly mít přesah do teorie. Ptát se na účel, funkci nebo variabilitu je relevantní, ale příliš banální. Chybí se zde větší ambice směřující k porozumění hranic lidskosti, komodifikace lovu, konceptualizace přírody nebo čehokoliv jiného, co by přesáhlo zájem o ritualizaci. Současná sociokulturní antropologie se pohybuje v jiné úrovni uvažování.

Teoretický rámec práce vychází z Geertzovské interpretativní antropologie. Hledat inspiraci pro vlastní práci u Geertze považuji za dobrý tah, protože Geertz je díky svému pozorovacímu talentu a schopnosti psaní inspirativní i po mnoha letech. Geertzovy texty badatelé mohly pomoci zjistit „jak na to“. Problém ale je, že teoreticky se pohybujeme v sedmdesátých letech 20. století a od té doby antropologie zaznamenala nemalý posun. V práci jsem například nezaznamenal, jestli autor konceptuálně rozlišuje mezi chováním a jednáním. V textu jsou užívány oba pojmy a není zřejmé, jestli autor vnímá zásadní rozdíl mezi těmito pojmy. Předložená diplomová práce sice reflektuje i recentní literaturu, ale klíčové recentní teoretické práce, které by umožnily myslivecké rituály uchopit způsobem, který by lépe reflektoval současné debaty, zde nevidím. Jako oponenta mě příliš neuspokojí odkazy na přehledové učebnice typu Bowie 2008 nebo Murphy 1998. Již řadu let se rozvíjí *Anthropology Beyond the Human, Multispecies Ethnography*, studium rituálů z pohledu performance, žité etiky, politické roviny apod. Autorova volba teoretické inspirace je obhájitelná a na úrovni diplomové práce pochopitelná, ale díky archaickému zaměření by zřejmě v publikační nebo grantové soutěži nebyla úspěšná.

Z pohledu psaní není teoretická kapitola nejšťastněji zpracována. Autor se na počátku zaměří na jednoho badatele a pak se dalších osm stran věnuje jeho pohledu na rituál. Takovou strategii nepovažuji za šťastnou. Preferoval bych, aby autor dokázal Geertzovy myšlenky zasadit do širšího kontextu a plynule diskutoval téma v souvislosti s dalšími badatelkami a badateli. Autorova erudice a zájem se ale projevuje v pasáži, kde čtenáře seznamuje s myslivostí v Čechách. Je zde vidět autorův cit pro detail, což je pro etnografii užitečná kompetence.

Metodologie je představena srozumitelně. Nicméně zvolit jako první podkapitulu metodologie medailónek autora je neobvyklé a leccjaký čtenář by zde mohl pocítit náznak narcismu. Pokud se zde autor pokusil o reflexivitu, tak s tou se pracuje odlišně (např. úvodní kapitola v knize Stöckelové a Ghoshe [2013]). Označovat výběr vzorku jako částečně náhodný (s. 60) není vhodné. V metodologické literatuře existují přesné termíny pro náhodný, nahodilý nebo účelový výběr. Rozsah rozhovorů s 15 informátory kombinovaný s pozorováním mysliveckých rituálů na honech se jeví jako solidní.

V analytické části práce autor představuje prostředí, ve kterém se pohyboval a s pomocí velkého množství citací informátorů popisuje zkoumané téma. V centru zájmu se ocitá zejména instituce honu. Pozitivní stránkou této části práce je poctivá deskripce se smyslem pro zaznamenání rozličných detailů. Autor zde ale zároveň následuje obvyklou strategii studentů, při které se prostřednictvím velkého množství citátů zkoumaných osob legitimizují výsledky výzkumu. Pokud by autor srovnal svůj text s texty Geertze, kterého vnímá jako zásadní inspirační zdroj, viděl by velký rozdíl v rozsahu citátů zkoumaných. Analytická rovina je podhodnocena. I interpretace by v této části práce mohly být více rozvinuté a mohl by zde být výraznější teoretický přesah.

Souhrn hlavních zjištění výzkumu postrádá teoretický přesah a vyznívá jako souhrn informací, které by podobným způsobem zřejmě prezentoval i člověk, který by intuitivně následoval svou zvědavost bez teoretické průpravy ve sféře humanitních disciplín. Navazující kapitola Diskuze je velmi stručná a bohužel teoretický rozměr práce neposiluje. Vzhledem k rozsahu předchozích kapitol je diskuze nepřiměřeně krátká. Závěr práce obsahuje popis zjištění, ke kterým autor dospěl. Následující kapitola o limitech práce je sice výrazem poctivosti badatele, ale zdá se, že jí nebyla věnována stejná pozornost jako předchozím kapitolám. Struktura a tok textu zde nejsou kvalitní.

Po formální stránce je text na přijatelné úrovni. Drobné gramatické chyby a stylistické neobratnosti se v práci vyskytují na více místech. Stylistika je místy méně obratná nebo neformální („zprostředkovat bližší vhléd ... širší vrstvě společnosti“ [s. 10], „Koncentrací ... budu schopen tento aspekt blíže vysvětlit“ [s. 11], „předkládám práci, od které lze očekávat pouze nic více a nic méně než explanaci“ [s. 11], „Trochu mi to připomíná vyprávění“ [s. 27], „Jedna věc se od minulosti změnila“ [s. 40], „Berou jako fakt“ [s. 94], „Z těchto honů jdou totiž peníze“ [s. 110]). Autor se nevyvaroval použití „vycpávkových slov“ typu totiž, zřejmě, trochu, ukazovacích zájmen apod. Nesprávně je zvolena pozice teček před závorkami s citacemi. Anglický abstrakt je na úrovni magisterského studia solidní, i když je zde cítit nezkušenost zejména při volbě slov a konstrukci vět, která nese nádech slovanského stylu. Citování se jeví jako korektní, ale osobně bych uvítal větší snahu o parafrázování, kde autor může demonstrovat porozumění literatuře. Na můj vkus je v práci příliš mnoho přímých citací z literatury. Nedokáží dekodovat, jestli se jedná o snahu o korektnost, nedostatek sebedůvěry nebo obavu o nařčení ze špatného citování v případě parafrázování. V seznamu literatury autor pečlivě pracuje i s elektronickými odkazy včetně data návštěvy a využívá adekvátní literaturu včetně zahraničních publikací. Přílohy jsou informativní.

Celkovou hodnotu práce odvozují primárně z nasazení a poctivosti autora. V celé práci je cítit silné zaujetí autora pro výzkumné téma. Výzkum stojí na solidních empirických kořenech a přináší vhléd do světa myslivosti. Autor se navíc snaží i o kritickou reflexi. Drobné chyby, neobratnosti nebo neobvyklé postupy ve finále vnímám jako méně důležité než autorovo nasazení. U diplomových prací pozitivně hodnotím zaujetí, se kterým studenti na výzkumu pracují. Na druhou stranu je práce téměř ateoretická a nedokázala dobře využít interpretativní potenciál, který měl z Geertzovské perspektivy vyplynout. Navíc je potřeba zmínit, že interpretativní antropologie i přes svůj nesporný přínos již dnes s odstupem téměř půl století představuje závan starých časů, který mívá současné debaty v sociokulturní antropologii. Autorovi doporučuji zadat hesla *ritual* nebo *hunting* např. v časopisech HAU nebo *Current Anthropology* a otevře se mu zcela nový pohled na rituály a lov.

Autorovi práce bych rád položil následující otázky:

1. Jak vnímáte rozdíl mezi pojmy chování a jednání? Zajímá Vás jako příznivce interpretativních směrů chování nebo jednání?
2. Dokázal byste poplatkové lovy interpretovat prostřednictvím konceptu komodifikace, ať už v klasickém pojetí Marxe, Polanyiho nebo v některé z novějších verzí?

Diplomovou práci Jakuba Erbena **doporučuji k obhajobě** a hodnotím ji jako **velmi dobrou (14 bodů)**.

Ve Vejprnicích dne 6.6.2016

Daniel Sosna